

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱԾՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգելուած չէ, ամբողջ 20րդ չրջանի (9040գոստ.—905յունիս) բաժնորդագրին է 20ֆր. կանխիկ վարելի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամէն ժէկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1905 յունիս ամսէն անդին հանցելու պայմանով:

Ի ՏԱՐԻ

Թիի 2

1904 ՕԳՈՍՏՈՍ 13 ՇՐ.
(Հ. Տ. Յուլիս 31)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կառավարման միջոցով կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միջակադրը 1 սանդիկարժէ. 1 քիւպոնը 2 սանդիկարժէ: Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Փիպրոսի Ազգ. Կրթարան-Որբանոցը. — Ուսուցում. — Եւրոպայ զրկուած Հայ պատուիրակութիւնը. — Միջերկրականի անցկիւղի ցանցի մասնաւորութիւնը. — Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները եւ Թիւրքիա. — Հայեր ի Ռուսիա. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր յԱստուրիա. — Հայեր յԱմերիկա. — Մահագոյծ իգրաւի փաշայի. — Սպանիոյ փոքր եւ ցաւաւորութիւն. — Սուրմալուի ռուս գաւառապետի սպանութիւնը. — Տեղական. — Մեր բերքը. — Նոր հրատարակութիւններ. — Թիւրքիայի լուրեր. — Արտասանման լուրեր. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Շուրաւիկ):

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԳԻՐ

Այն անձեր որոնց ընթերցասիրութեան և Եւրոպայի մէջ հրատարակուող ազատական հայ թերթ մը քաջաբերելու զգացման վրայ վստահելով զրկուած ենք Արմէնիան, եթէ ունէ պատճառով չեն ուզեր մեր թերթի բաժնորդագրութիւնն ընդունիլ, կը խնդրենք որ՝ շուրջ թիւէն սկսած՝ թերթը ստանալը մերժելով (refuser) մեզ վերադարձունել տան փոստին որ չբացուելով մերժուած թերթը ձրիապէս կը վերադարձունէ մեզ: Բայց որովհետեւ փոստն աւելի արագ է լրագրիչներն իրենց հասցէներն յանձնելու մէջ քան թէ մերժուածներն յետ դարձունելու մէջ, կը խնդրենք միանգամայն որ մերժողները բարեհաճին քարտով մ'ալ անմիջապէս ի մացունել մեզ իրենց մերժումը որ ի զուր փոստի և այլ ծախքեր ընելով իրենց զրկելը չշարունակենք:

Կը յիշեցունենք Արմէնիայի բաժնորդագրութիւնն ընդունողներին թէ լրագրի բաժնորդագրինը ԿԱՆԽԻԿ կը զրկուի:

ԿԻՊՐՈՍԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐԹԱՐԱՆ-ՈՐԲԱՆՈՅԸ

Ինչ ուրախութիւն էր մեզ համար ամէն տարի երբ Կիպրոսի Ազգ. Կըրթարան-Որբանոցի տեղեկագիրն ըստանալով կը կարդայինք ու կիմանա. յիշք որ ազգասէր Խնամակալութեան մը, անձնուէր Տեղի մը և բարեջան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՇՈՒՇԱՆԻ

(Կովկասեան կեանքից)

Ա

1898ի վերջեր ձմեռուայ մէջ հանդիպեցայ իրեն առաջին անգամ, երբ մի օր մեր սովորականի պէս, Թիֆլիսի յատուկ և այդ եղանակին անսովոր մեղմ և պայծառ երեկոյ մը, Վերայի բուլվարի վրայ կը պտուղէի մէկ բարեկամս հետ:

Տաճկահայաստանի խեղճուկրակ քաղաքներից դուրս գետ ոչինչ տեսած, Թիֆլիսի կէս արեւելեան և կէս արեւմտեան ոճով կառուցուած շէնքերի, հրապարակների և պողոտաների սիրուն տեսքը մեր շտեմ և միամիտ միտքերին հիացում և զմայլանք կը պատճառէր: Մեծացած

Տնօրէն ժողովի մը աշխատակցութեամբ՝ Կիպրոսի այդ Ազգ. հաստատութիւն իր թեկերի տակ ամփոփած որբերին ոչ միայն նիւթական պէտքերը կը հոգայ, այլ և անոնց մտքի մեղմելը կը մատակարարէ, սրտով ու մտքով զարգացած և իրենց ապրուստի համար արհեստ մ'ալ սովորած մի քանի Հայ պատանիներ կընծայէ Ազգին ամէն տարի: Մինչև իսկ անցած տարի յոյս մ'ալ ծնաւ թէ Կիպրոսի այդ Ազգ. Կըրթարան-Որբանոցը երկրորդական բարձրագոյն կըրթութիւն տուող հաստատութիւն մը պիտի դառնայ այսուհետեւ, ինչ որ արտասահման գտնուող հայ պատանիներին համար մեծ բարիք մը պիտի լինէր, որի անհրաժեշտ պէտքն արտասահմանի հայ մամուլն ալ սկսած էր չեղտել արդէն, «Հայկական կըրթարան»ի մը խնդիրն յուզելով:

Բայց այդ ուրախութեան յաջորդեց այս տարի կըրթարան-Որբանոցի փակման գոյժը, ինչու.—Որովհետեւ Պատ. Խնամակալութիւնը տեսաւ թէ, իր ակնկալութեան հակառակ, դեռ չէ գոյացած առնուազն 5000 ոսկիի դրամազուլ մը, այդպիսի երկրորդական բարձրագոյն կըրթութեան հաստատութեան մը գոյութիւնը գէթ մասամբ ապահովելու համար: Ուստի ըստիպուած կը զգայ զինք, գէթ տարիի մը չափ, սպասել նուիրատուութիւններով այդ դրամազուլի գոյացման և ապա հանգիստ ու ապահով սրտով շարունակել Կիպրոսի կըրթարանը, բարձրագոյն ուսումնարանի մը վե.

րածելով զայն:

Իրաւ որ շատ ամօթալի բան մը պիտի լինի մեր ազգի համար երբ ազգային այսպիսի կարևոր հաստատութիւն մը, որի գլուխը կը գտնուին պատուաւոր և վստահելի անձնաւորութիւններ, չկրնայ շարունակուիլ նիւթական միջոցների պակասութեան պատճառով, մինչ փաշաներ, պէյեր և հարուստ վաճառականներ պակաս չեն մեր ազգի մէջ, որոնց մի քանին մէկ տեղեկով — եթէ ոչ մէկը — կարող են Կիպրոսի պէս ազատ երկրի մը մէջ մի հայկական բարձրագոյն վարժարանի հաստատութեան դրամազուլին ընծայել: Միթէ՞ ամօթ չէ մեզի որ երբ Կիպրոսի մէջ մինչև անգամ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան աթոռ մը հաստատուել կը ծրագրուէր, հոն նոյն իսկ հայկական բարձրագոյն վարժարան մը հաստատուելու անկարող գտնուի Հայազգը, Կիպրոսի վարժարանն ալ Ամենայն Հայոց բարձրագոյն վարժարան մը պիտի լինի, ինչպէս էլ միաժամի Գեորգեան Ճեմարանը: Կիպրացիներին յատուկ դպրոց մը չպիտի լինի այդ: Չկայ Հայ մը որ մէջտեղ ելնէ այդ կերպով իր անուն անմահացունելու համար: Թեղափոխական գաղափարի տարածման համար ստակ չեն տար յօժարակամ, աստոր հակակարծիք ներկայանալով և կամ առարկելով թէ վստահելի մարդեր, որ իրենց լեզուով ըսել է վաճառական դասակարգէն կամ հարուստ մարդեր, չկան գործին գլուխը: Ահա՛ ոչ յեղափոխական, այլ լոկ կըրթական մեծ

եղբորական լուսավառութիւնների տակ, մշտական լուսաշող հանդիսի շնորհիւ տեսարան մը կընծայէին:

Շարաթ օր մի սիրուն երեկոյ էր, երբ մեր ամենօրեայ պտուղի ընթացքին մէջ ես առաջին անգամ անոր դէմ եկայ. ու այդ օրը երբեք մոռցիս չի ելնելու:

Բուլվարին վրայ անհամար բազմութիւն մ'ամեն սեռից և յովկամար բնակչութիւնը ներկայացնող բազմութիւն ցեղերից համայնատեսակ խառնուրդ մը՝ վերուվար կերթային կուգային:

Սակայն այս յափշտակութեան ըրպէնքի մէջ, եթէ մեզ հալածուած բայց տենդոտ հայաստանցիների համար, կատարեալ հիասթափութեան պէս բան մը կար պահուած — ինչ որ օր օրի կրկնուող դիտողութիւններ աւելի կը շեշտէին և կը զարմացունէին —, հայաբնակ համարուած այս կենտրոնի մէջ թուով և ազգե-

գործ մը. ահա՛ վստահելի անձնաւորութիւններէ բաղկացած խնամակալութիւն մը այդ մեծ գործի գլուխը. ուր է պէտք եղածին չափ ստակ տըլող Հայ հարուստը... Միթէ՞ 5 միլիոն Հայերին մէջ կենդանի մնացած Մկրտիչ Սանասարեանց մը չկայ այժմ. առէ՞նքն ալ մեներ են :

Բայց մենք կը սիրենք յուսալ տակաւին թէ կիրպրոսի Ազգ. կրթարանի տնօրէնական փակման գոյժէն յետոյ՝ անոր փառաւորապէս վերաբացման անտիպը պիտի կրնայ տալ մեզ խնամակալութիւնը, առ առաւելն տալ իրէ մը յետոյ : Այդ պիտի ցոյց տայ աշխարհի թէ ազգօգուտ և վստահելի ձեռնարկներին նպաստելու համար կրթասիրական ոգին մեռած չէ եղեր Հայ ազգին մէջ և եթէ իրենց եւէն անդին մտածելու անկարող կարճամիտ հարուստներ բաւական չափ ունինք, կրնանք պարծիլ նաեւ թէ կրթական և ազգասիրական ձեռնարկներին ոյժ տալու համար զգայուն և կարող Հայեր ալ չեն պակիր մեր մէջ :

Մ. ֆ.

ՍԱՍՈՒՆ

Մուգլի Թիմիսի ճանապարհով եկած տեղեկագրի մը կը քաղենք հետեւեալները.

Թիւրք կառավարութիւնը Մուշ ապաստանած 1500 էրիկմարդ և 4500 կին և տղայ Սասունցիները բռնի հանեց Մուշէն Սասուն վերադարձունելու համար : Ի զուր անոնք իրենց ճանապարհորդական պատրաստութիւններ համար 3 օր պայմանաժամ խնդրեցին. մէջերին բազմաթիւ հիւանդներ, վիրաւորներ, ծերեր, փոքրիկ երեխայներ կային, ամէնքն ալ գրէթէ մերկ ու բոլորովին խեղճ վիճակի մէջ : Ատոնցմէ շատեր, արդէն պատերազմի հետեւանքներէն հիւանդացած ու տրկար, ճանապարհին վրայ արեւի սաստկութեան ենթարկուելով ու անպատշապար և անօթի մնալով մեռան կըս.

ցութիւնով փայլող Հայ մեծատունների կամ այսպէս ասած, ազնուականութեան ընթացքն էր դա. մանաւաղ կանացի սեռին մէջ Գրեթէ անհնար էր հոն, հրապարակային վայրերի մէջ, մեր գեղեցիկ սեռին ներկայացուցիչ եղող փափկասուն տիկիներին իրենց ազգային լեզուով խօսելու զիջանիլը տեսնել. և այդ քնակաւարար մեր սրտեր անհուն դառնութեամբ կը լեցունէր : Օտարացած հայ յեւ, օտարացած կիներ, կը խորհէինք. որոց համար մեծ անպատուութիւն մ'էր գոհեցնելի դառնացիներէ, կռուներ լեզուով խօսել...

Առաջին բացառութիւն կազմեցին ինձ համար նա և իր մայր, որոնք իրարի թեմաւ, մտախոհ, լուրջ և աւելի շատ տխուր քան ուրախ, բանազրօսիկ ժպիտով մ'իրարի երես նայելով, ծնողական և որդիական խանդաղատանքով մը կանցնէին խօսակցելով... հայերէն :

Սաղաւթի բազարի վերեւ Բուշկինսկի ուլիցի (փողոց) մօտերից գէպի Վերա կը բարձրանային : Սրտիցս գոհունակութեան մը բացառանքութիւն չի կրցի զսպել և անոնց հետեւեալք : Արծրունիի քարվանսէրայից գէն, Ռուսաց նորաշէն հայկապ Մայր Եկեղեցիի և կառավարչապետական պալատին դիմաց, բուլվարը համեմատաբար շատ կը լայնանար, որով և բազմութիւն իրար չէր նեղեր : Այդ տեղը առա-

նի թէ այդ ամբողջ ճանրորդութեան միջոցին 3 շերտ (տիշիւ) հաց միայն տուած էին մարդ գլուխ, խոստանալով որ երբ Սասուն հասնին, հոն իրենց ուտեստի պաշար պիտի տրուի : Բայց երբ Սասուն հասան, մարդ գլուխ 10 փարա բաշխուեցաւ կառավարութեան կողմէն : Այդ 10 փարաով անկարելի էր իրենց հաց ճարել հոն լեռներին մէջ : Սասունի աւերակ գիւղերը վերադարձող Հայերն այժմ սոսկալի սովի մը ենթարկուած են հոն :

Կառավարութիւնն որոշեց է 8 զօրանոց շինել Սասունի մէջ և Հայ գիւղացիներին թողած հողերը ֆերտիլիտի տալ :

Սասունցիները կը յայտարարեն որ հետեւել 6 պայմաններով կուզեն վերահաստատուիլ իրենց տեղեր : Ա. Թիւրք կառավարութիւնը պէտք է որ հոն զօրանոցներ չիւնելու իր ծրագիր չգործադրէ, որովհետեւ, կըսեն, իրենց ընտանիքների պատուի պահպանութիւնը թիւրք խառնիճաղանձ զօրքերին չեն կրնար վստահիլ : Աւելի լաւ կընէ կառավարութիւնը եթէ զօրանոցներ չիւնէ այն ֆերտիլիտի գիւղերին մէջ որոնք կիսանկախ կեանք մը կը վարեն և աւազակութեամբ կը զբաղին : Բ. Պէտք է որ Սասունցիներ իր արդէն ունեցած հողերը բոլորովին իրենց վերադարձունին : Գ. իրենց կըրած վնասների համար փոխարինութիւն լինի : Դ. իրենց տուններ որոնք զօրքերը քանդած են, կառավարութեան կողմէն վերաշինուին : Ե. Պէտք է որ այսուհետեւ ֆերտիլիտի արգիլուի գալ, ամառ ժամանակ Սասունի լեռան վրայ տեղաւորուի : Զ. Հիւպատոսները պէտք է որ 1 տարի Մուշ մնան, Սասուն այցելելու և կառավարութեան վարմունքին վրայ հսկելու համար :

Ժողովուրդն անձկութեամբ կըսպասէ եւրոպական դեսպանների միջամտութեան : Հակառակ պարագային մէջ, իրենց կըմտայ գաղթել Սասունէն կամ կողիւր շարունակել ցմահ :

ջին պատեհութիւն գտած, գրեթէ լսելի ձայնով մը ընկերոջս դարձած ըսի.

— Տես, ահա՛ մի շնորհալի և ազնիւ ընտանիք որ սակայն անպատուութիւն չի համարիլ զուրսը, այս բազմութեան մէջ անգամ, հայերէն խօսել, ոտքի տակ առնելով «պատաճառութեան» (անմիտօրէնքը) : Մայրը և աղջիկը աչքերին դարձուցին զարմացկոտ հետաքրքրութեամբ մը մեզ գիտելով, միջոցեւ մենք շփոթած կը ժպտէինք :

Տիկինը յիսունն անցած հասակաւոր կին մ'էր, միջակից աւելի պարարտ, շրալից սեւ աչքերը վաղեմի գեղուհի մը կը յիշեցնէին, ազնուական, լուրջ և համակրելի գէմքի մը տակ : Փառաւոր փետրազարդ գլխարկ մը՝ գլխին վերեւ հիւսւած, ոլորած, դեռ հագնէ ճերմակներ ունեցող առատ թուխ մազերը կը ծածկէր ու եւրոպական ոճով, մաքուր և ճաշակաւոր սեւ շրջագծեստի տակից քորսէթաւոր լիք կուրծքը երևան կը հանէր հանգստաւ և ճոխ կեանքի մը նշաններ, ինչ որ սակայն իր գէմքին մտախոհ լըրջութեան և գրեթէ տրամուլեան չէին համապատասխաներ :

Աղջիկը սակայն մօր համեմատութեամբ աւելի երկարահասակ, նրբակազմ ու շնորհալի էր : Հազիւ 18-19 տարեկան լիւնէր, կարծեմ : Վերջին մանուկ մեծկան և սիրուն սեւ աչքեր՝ երկար արուեստունք-

Ե Ի Ռ Պ Ա

ՂԵՐՈՒԱԾ ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱՎՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենայն Հայոց Վեհ. կաթողիկոսի կողմէ Եւրոպայի մեծ տէրութիւններին պատուիրակ զրկուած երկու հայ արքեպիսկոպոսներն Անգլիա կը գտնուին այժմ ուր արտաքին գործերի նախարար Լորտ Լէնստաունին ներկայանալով, սիրալիւր ընդունելութիւն մը գտած են :

ՄԻՋՆԵՐԱԿԱՆԻ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄԻՂԸ

Ֆրանսական Մէսաժըրի ընկերութեան «Քօնկօ» շոգենաւը որ այս չորեքշաբթի Մարսել հասաւ Սիրիայի և Եգիպտոսի ծովեզերքէն, ճանապարհին հանդիպած էր Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին որի մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը բերէ.

6 մարտանաւեր կեցած են Պէրութի առջև, 9 Եւֆրատի, 3 Բօրք Սալիի և 4 Ալեքսանդրիայի առջև : Այդ զրահաւորներ երբ տեսնեն Ֆրանսական թղթատար «Քօնկօ» շոգենաւը, մի քանի անգամ ողջունելու և «Մարսելյէզ» ու անգլիական ազգային երգը նուագելու են պատուելու համար :

Պատմուածին նայելով, Միջերկրականի անգլիական նաւատորմի զորամասն ստացած է թիւրքական ջուրերն երթալ կենալու :

ԱՄԵՐԻՊԱՆ ՄԻՋՆԵՐԱԿԱՆ ՀԱՅԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԹԻԻՐԻԹԻԱ

Վաշինկտընէն հեռագրած են օգոստոս 6ին.

«Նախագահ Րուզվելթ, որ յատկապէս վերադարձաւ իր արձակուրդէ, և իր նախարարներ, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ արտաքին գործերի նախարար Տ. Հէյ, այսօր զբաղեցան

ներով ծածկուած անհուն բարութեան ցուց մ'ունէին և այնքան անուշ, աղու և ժպտուն որ երբէք տեսած չէի. քիչ մը թխորակ գոյնը, փափուկ մորթը հայ մաշկի դիմազներով կը լրացնէին հայկական պարիկին անզուգական այդ տիպը : Առատ սեւ ծամեր թոյլօրէն հիւսուած մինչև մէջքը կը հասնէին. իսկ գլխին դրած կովկասեան ոճով, գագաթը ակօսածե ծուռած, մորթեայ ձիւնանման ճերմակ գլխարկը քիչ մը հակուած գէպի կող, մինչև ճակատին կէսը կը ծածկէր :

Աղջիկ մը առաջին անգամ լինելով միայն այսպէս իր սոսկ մէկ նայուածքով կը վառէր, կեղծարականացնէր զիս, կազգէր սրտիս վրայ, որը անտարբեր, սառն ու գիմարեցուն կը կարծէի մինչև այն օր : Բազէի մը մէջ իսկ, անորոշ բաղձանք մը՝ հակառակ անկարելիութեան ամէն պայմաններին՝ միտքս պաշարեց : Գիտէի որ տարաբաղդ, աղքատ, հալածական և նեղեցիկ առաւանջի մը և այդ նեղելի ու պաշտելի արարածը անանցանելի տնջրպետով մը բաժանուած էին. բայց միթէ՞ սիրուն ու զգացումը գիտեն տրամախոհել...

— Եւ դուք Տոհմահայաստանցիներ ըլլալու էք, այնպէս չէ. յարեց մայրը, արտապնդիչ շեշտով մը :

(Շարունակելի)

Մէն-Սէ

Միացեալ Նահանգներին Թիւրքիայի հետ ունեցած խնդիրներով. ամերիկեան կառավարութիւնը դժգոհ է Բրիտան խուսափողական պատասխաններէն : Ժողովը բաւական ծանր դրամներով գործին վիճակը, հարկ համարեց Միացեալ Նահանգներէ եւրոպական նաւատորմի զրկել Վերֆանի ծովակողմերը, քանի որ բանակցութիւնները կը շարունակուին Թիւրքիայի հետ :

Նոյն տեղէն ուրիշ հեռագիր մ'ալ կըսէ.

«Օրիւնթա, Պալդիմոր և Գլիլիմա յաճանաւորը Զմիռն պիտի երթան որովհետեւ Զմիռնը կ'ապօսէն հեռու և Միացեալ Նահանգների հետ ուղիակի յարաբերութեան մէջ կը գտնուին : Ամերիկեան երրորդ ծովակալ Ճիւէլ Ֆրանսայի նիս քաղաքը կը գտնուէր երբ իրեն հրաման հասած օսմանեան ջուրերն երթալու :»

Կ'ապօսէն կը հեռագրեն օգոստ. 11ին.

«Սուլթանն իմացուցած է Միացեալ Նահանգների դեսպանին թէ ամէնէն ուշ, այսօր օգոստ. 11ին, գոհացում պիտի տրուի ամերիկեան կառավարութեան պահանջներին : Այս ամենայնիւ, ամերիկեան նաւատորմի Զմիռն երթալու գիտաւորութեան յետ չէ կեցած :»

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Էլմիածնէն եկած լուրերին նայելով վեհ. կաթողիկոսը կալուածական խնդրին համար վերջին օրերն այդ դիմում մ'ալ ըրեր է Բէթէրսպուլի նախարարութիւնը յայտարարելով ցարին թէ նախորդ դիմումների մէջ կրկնութիւնն է այս ալ. բայց ցար չէ մեղծեր, այլ նկատողութեան տակ համար իրեն մօտ պահել է Մայր. Աթոռի Միաբանութեան ազգային պէտքերը հոգացուելու համար՝ ցորեն և այլն նպաստներ կը ներդրուին Ռուսիայի զանազան կողմերէն Հայերէն. գիւղերին մէջ ալ գիւղացիները կը նպաստեն տեղական քահանայներին :

— Բէթէրսպուլի մէջ Տիար Կարապետ Եղեանցի ունեցած ընտել գրադարանը որ Ս. Էլմիածին փոխգործելու խորհուրդ կար և առաջին պահուած կը մնար տեղ մը, այրելու չնչացեր է : Տ. Կ. Եղեանց Ռուսիայի հանրային կրթութեան նախարարութեան մէջ պաշտօն ունի, բայց ամբողջատ՝ հայ ազգային գրականութեան ալ զբաղել կը սիրէ. շատ գիւրջ ու գրչագիրներ հաւաքելով կազմել էր իր այդ գրադարանը որ 50.000 թուրքի չափ կը գնահատուի :

Հրազդէներէն ոմանք սխալմամբ հրատարակած էին թէ այրուած հանգուցեալ Աղեքսանդր Երեցեանց գրադարանն է որ արդէն փոխգործելու է Էլմիածին և պատշաճ հոգով ծուլեմով կը պահպանուի հոն :

— Տիգրան առաջնորդ Սուրենեմ Տ. Գեորգ արքեպիսկոպոս հրամարումէ վեր պարապ մնացած էր Տիգրանի առաջնորդութիւնը : Այժմ վեհ. կա-

թողիկոսը նորն պաշտօնի համար ընտ-
րելի ներկայացուցեր է կառավարու-
թեան Ստեփաննան Տ. Գեորգ արքե-
պիսկոպոսը:

ՀԱՅԵՐԻ ԹԻԻՐՔԻՍ

Երուսաղէմի վանքի հաշիւների
խնդիրը դեռ չկրցաւ կարգադրուիլ:
Ազգ. վարչութեան Տնտեսական Խոր-
հրդին Ատենայեան Աստիճան Գեորգ
էֆէն որ Հանրային նախարարութեան
կողմէն պաշտօնով Պէյրութի կողմեր
կը գտնուէր, նոյն նախարարութեան
թղթով խնդրուեցաւ Պատրիարքարանի
կողմէն քննութեան պաշտօնով անցաւ
Երուսաղէմ, վանքին գործերը քնն-
մը աչքէ անցուց, փութաց հեռագրել
Պատրիարքարան թէ չկրնար ընդու-
նիլ քննչի պաշտօնը և վերադարձաւ
կալիս: Պատրիարքարանի դիւանի
անդամներէն Տիար Կարապետ Խա-
չատուրեան որ Աստիճան էֆէն աշ-
խատակցելու համար զրկուած էր
Երուսաղէմ, առայժմ կը մնայ հոն:
Աստիճան էֆէն կալիսի Ազգ. կեդր.
վարչութեան բերանացի տուած բա-
ցատուութիւններէն կերելի որ վանքի
հաշիւների խնդիրը շատ կնճառու վի-
ճակ մ'ունենայուն համար, չէ ուղած
քննութեան պաշտօնի պատասխանա-
տուութիւն իրեն վրայ առնել: Վանքը
հազարաւոր ոսկիներ պարտքի տակ
ընկնում և Միաբանութիւնն այդ և
ուրիշ պատճառներով իրար դէմ հա-
կառուութեամբ սաստիկ լարուած է:

— Թիւրքիա լրագրագետներ
երիցադոյնը, «Մասիս» լրագրի հիմ-
նադիր-խմբագիր Կարապետ Խաչա-
ճեան, 81 տարեկան հասակին մէջ մե-
ռած է: Քաղաքը մեծ չքեղութեամբ
կատարուելով յնա. 29/12 յուլիսին,
մարմինն ամփոփուած է Բէրա, Շիրի
Ազգ. գերեզմանատունը:

Օրմանեան Ս. Պատրիարք ուղեւոր
հանրային ցոյց մ'ընել Ազգայնապա-
հանքի ներ ծառայած գրական մշակին համար,
ինքնաձայն նախադասած է թաղման
հանգէսին և դամբանականը խօսած:
Մի քանի եպիսկոպոսներ և ամէն
դասակարգի Հայերէ մեծ բազմու-
թիւն ներկայ գտնուած են:

Տիար Կարապետ Խաչաճեան վեր-
ջերս գրէ թէ քաջուած էր լրագրական
ասպարէզէն և թէ երբ արտօնատէր
իր պատասխանատուութեան տակ կը
հրատարակուէր «Մասիս»ը, բայց
խմբագրութիւնը յանձնուած էր ու-
րիշներէ ձեռքը:

— Զմիւռնի վաճառականներէն Տիար
Օհան Բաղդասարեան իր երկու պաւս.
միլիոնէն և մէկ տունը որոնց արժէ-
քը 2000էն 2500 ոսկի կը համարուի,
կտակեր է Ազգին, պայմանով որ իր
մահէ յետոյ առանց վարձի նոյն տան
մէջ ապրի իր մէկ հասակի աղջիկը և
պատմական շէնքերի տարեկան հասոյթէն
մինչև 80 ոսկին իր աղջկան յանձնուի,
իսկ աւելին Ազգին: Աղջկանը մահէն
յետոյ, տունը և պատմական շէնքերն ազ-
գին սեփականութիւնը պիտի մնան:
Իսկ 80 ոսկին կէս առ կէս պիտի յատ-
կացուի Զմիւռնի Միւսրոպեան վարժա-
րանի չքաւոր ուսանողներին և Հիւան.

դանոցի կարօտ պատասխաններին:
— Տիգրանակերտի բողոքական
Հայերն իրենց քարոզչի հետ ժամա-
նակէ մ'ի վեր ժողովարանին մէջ հա-
ւաքուելով կրօնական նիւթերի վրայ
կը խօսին և կարծիքներ կը փոխանա-
կեն եղբր: Հայ. բողոքականները փա-
փաք յայտներ են որ Հայաստանայց
եկեղեցիի դրութեան և անոր եկեղե-
ցական նշանաւոր գէմքերին ու Ս.
Հայրապետներին վրայ ծանօթութիւն.
ներ տրուին ժողովարանին մէջ, նոյն
իսկ Հայաստանայց առաքելական ե-
կեղեցիի հարազատ մէկ զաւակի կող-
մէն: Հայ բողոքականների այս բազ-
մանքը յանձնարարուած է Տիգրա-
նակերտի Առաջնորդի ուղարկութեան:

— Մարզումն քաղաքին մէջ հըր-
դեմ մը ծագելով, սոսկալի կերպով
ծաւալեր է Հայերի և Յոյների թաղե-
րին մէջ. 600ի չափ տուն և 200ի չափ
խանութ այրուել են: Կըսուի որ
յատկապէս Թիւրքերի կողմէն կրակ
ձգուած էր որովհետեւ կառավարու-
թեան երկու հրդեհաշէջ խումբերն
որ հոն հասած էին, բնաւ չանջըրին
մարելու: Ընդհակառակ, մինչև իսկ
լուր կայ թէ ջուրին տեղ քարիւղ
սրսկեր են Հայերի շէնքերին վրայ:
Փախուստի խուճապին մէջ 70ի չափ
փոքրիկ հայ տղայներ ոտքի տակ ին-
կած և մեռած են: Այդ հրդեհէն Հա-
յերի կրած նիւթական վնասը 100.000
ոսկիի կը հասնի:

— Կալիսի ոստիկանութիւնը դարձ-
եալ սկսեր է Կալիսի գտնուող գա-
ւառացի Հայեր ձերբակալելով անձան
և անշուք աքսորել իրենց հայրենիք
կամ անհետացունել:

— Ռումանիաի Պապատաղ քաղա-
քի եկեղեցիին մէջ պաշտօնավարելու
համար՝ կրօնական ժողովի կարգադ-
րութեան համեմատ Արժ. Տ. Արիստ
ղոմ քահանայն մեկնած է Կալիսէն
յուլիս 28ին:

— Ակնեցի Յովսէփ Ժանիկեանի
կողակից Տիկին Թագուհի 200 օսմ.
ոսկի (4600 ֆր.) կտակեր է, անոր
տոկոսով կամ գնուած կալուածին ար-
դիւնքով Ակնի Ս. Գեորգ եկեղեցիի
յարակից Ազգ. վարժարանի աղքատիկ
աշակերտներին գրեհական և դասական
այլ պէտքերը հոգացուելու համար:

ՀԱՅԵՐԻ ՅԱՄՏՐԻԱ

Սուլաւա գտնուող վառնացի Տ.
Սարգիս քահանայն վառնա վերա-
դարձեր է. իսկ Սուլաւացի Տ. Կա-
րապետ քահանայն ալ իր հիւանդու-
թիւն դարմանելու համար գնացեր է
Պէրլին. որով դարձեալ առանց հովուի
մնացեր է Եւրոպայի առաջնորդու-
թեան մէկ թեմն եղող այս քաղաք:

ՀԱՅԵՐԻ ՅԱՄՏՐԻԱ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներին
մէջ այժմ Ամերիկեան երկրացիի
(citizen) իրաւունք ստացած բաւական
թուով Հայեր կան: Ասոնցմէ շատեր
միանալով՝ Ամերիկացիների Հանրա-
պետական կուսակցութեան պատկա-

նող Հայ ակումբ մը կազմած են:
Յայտնի է որ Միացեալ Նահանգներին
մէջ այժմ տիրող կուսակցութիւնն է
Հանրապետականը: Հանրապետական
Հայ Ակումբը խնդրագրով մը դիմած
է նախագահ Բուզդէլիին, Հայաստանի
մէջ շարժարող իրենց ազգականների
և բարեկամների օգնութեան ճար մը
լինելու համար: Արտաքին գործերի
նախարարութեան պատասխան ստա-
ցած է թէ Լոնտոնի ամերիկեան դես-
պանին հրահանգ տրուած է որ ան-
պաշտօն կերպով այդ խնդրագիր ներ-
կայացունէ Անգլիայի արտաքին գոր-
ծերի նախարարութեան, ընելով թէ
քանի որ Միացեալ Նահանգներին
մէջ մեծ թուով երկրացի Հայեր կան
որոնց ազգականներն ու ընտանիքնե-
րը կը շարժարուն Հայաստանի մէջ,
Միացեալ Նահանգների կառավարու-
թիւնը շատ կը փափաքի այդ երկրի
մէջ կանոնաւոր վարչութիւն մը հաս-
տատուած տեսնել, Պէրլինի դաշնա-
գիրն ստորագրող տէրութիւնների
կողմէն այդ նպատակի համար սուլ-
թանին վրայ ազգեցութիւն գործուե-
լով:

ՄԱՀԱՅՈՅԺ ՏԻԳՐԱՆ ՓԱՇԱԻ

Եգիպտոսի արտաքին գործերի
նախկին նախարար և Եգիպտոսի Հա-
յերի Ազգ. Երեսփոխանական ժողովի
այժմեան ատենապետ Վսեմ. Տիգրան
փաշա Ապրօ, չկրնալով վերջապէս ա-
զատուիլ ժամանակէ մ'ի վեր ունեցած
տկարութենէն, որ դարմանելու հա-
մար եկած էր. Ֆրանսիայի Լիվիւն-լէ-
Պէնի հանքային ջուրերը, մեռած է
այնտեղ:

Տիգրան փաշա, հ. յ ազնուական
գերդաստանէ մը սերած, իր քաղա-
քագիտական հմտութեամբ Եգիպտոսի
նշանաւոր պետական անձերէ մին հան-
դիսացած էր, թէ ե իր աներով, Նու-
պար փաշայի պէս մեծ անուն մը հա-
նած չէ: Իր ազգի գործերին ալ ան-
տարբեր չէր որով շատ անգամ աթոռ
ունեցած էր Եգիպտոսի Ազգ. Երես-
փոխանական և քաղաքական ժողով-
ների մէջ:

Իր մահով Հայ ազգը կորսնցուց
քաղաքական աշխարհին մէջ դիւա-
նագիտութեամբ նշանաւոր հանգիսա-
ցած և իրեն պատիւ բերող իր գա-
ւակներէ մին ալ:

ՍՊԱՆԻԱԻ ԲԱՆ ՓՈՐՁ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱԻ ԻՆ

Կալիսի մէջ Հայ հոռմէականների
երեսփոխաններէն Կէօլեան Անտոն էֆէ-
զարնուելով վերադարձած է: Իրեն
համար լուր տարածուած էր Կալիսի
մէջ թէ Թիւրք կառավարութեան
լրտեսներէ մին է:

Ռուսաստանի * * * հարուստ Հայերէն
Մեղիք. Աղաճեանց որ Արաւսթումանի
եկեղեցիին ինք իր ծախքով շինել տը-
ւած էր, Բագուի մէջ սպանուել է:
Կըսուի թէ յեղափոխական գործին
համար գրամ պահանջուել է իրմէ և
մերժել է առաջ:

ՍՈՒՐԵԱԼՈՒԻ ՌՈՒՍ ԳԱԻԱՌԱՊԵՏԻՆ ՍՊԱՆԻԱԻԼԸ

Էջմիածնի մօտիկ գտնուող Սուրմա-
լիի գաւառապետը, տեղակալ. գնդա-
պետ Պօկիւսովսքին, սպանուած է
Իկտիրի շուկայի հրապարակին վրայ:
Սպանողը յաջողած է ռաւանց բըռ-
նուելու փախչել:

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Այս օրեր այստեղ հասաւ Ս. Էջ-
միածնի միաբաններէն Կ. պօսեցի
Լևոն սարկաւազ Ճէտիտեան որ իբրեւ
ուսանող Բարիկ կերթայ, ժամանակ
մը հոն մնալու և Ֆրանսերէն լեզուին
հմտանալու համար Ֆրանսիայի մայրա-
քաղաքին մէջ, Արժ. սարկաւազը երէկ
մեկնեցաւ ասկէ դէպի Բարիկ:

ԳՐԱՇԱՐԻ ԱԶԴ

Հայերէն, Ֆրանսերէն, անգլիերէն
և թուրքերէն լեզուաց քաջամուտ և
յանձնարարուած գրաշար մը գործ
կը փնտռէ: Պէտք ունեցողք շուտով
պէտք է գիմեն առ Ն. Սիրուսեան,
133, rue d'Aubagne, MARSEILLE.

ՄԵՐ ԹԵՐԹՈՆԸ

Այսօր Արմ. Սիրի «Բանասիրական» քաթ-
նին մէջ իբրեւ Թերթօն (feuilleton) կը
սկսինք հրատարակել Շոնի Շոնի վերնա-
գրով սրտայայտ փոքրիկ վէպ մը որ ինչ-
պէս արդէն գրած էինք Արմ. Սիրի նա-
խորդ շրջանի վերջին 43-րդ Թերթն մէջ,
Արմ. Սիրի թուրքահայաստանցի աշխա-
տակիցն է մին գրած է. իրական կեան-
քէ առնելով իր նիւթ, որ կը ներկայա-
ցունէ նաև Արաւսթումանի մէջ ազգա-
յին զգացման տկարանալու ինչ ինչ ե-
րեսփոխաններ, Վստահ ենք թէ մեր ընթեր-
ցողներ հետաքրքրութեամբ պիտի շարու-
նակեն կարգաւ զայն մինչև վերջը:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՌԻԹԻԻՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք
հետեւեալները:

ԳՐԻԹԱՆ հողագործական, գիտա-
կան և արուեստական հանդէսի Դ-
տարիի Յունիսի ամսաթիւթը որ իրեն
հովանաւորող և վերջերս հանգուցեալ
Տ. Էմիլ Տիւրկոյի կենդանագիրը կը կրէ
առաջին երեսին վրայ կը բաղկանայ
16 երեսներէ և այս թուի պարունա-
կութեան բովանդակութիւնն է հե-
տեւեալը:

Գիտական կենսագրական. Պ. Էմիլ
Տիւրկոյ, տնօրէն Էնդիգիւ Բասդէօրի,
անգամ Էնդիգիւ տը Ֆրանսի (Գա-
րեգին Մեծատուրեան). — Ծաւակցա-
կան ուղերձ առ Այրի Տիկին Տիւրկոյ
(Գուրման). — Գիշտական կեանքէ.
Քաղաքների կալուածատէրը և գիւղա-
կան կեանքը (Գ. Մ.). — Հողի մշա-
կութեան գիւտաւոր նպատակները
(Եր. Սարգսեան). — Շերամի հիշատակ
դոպրանները, կապախտ (Յուլիան)
(Գ. Մ.). — Հողագործական. վարե-
լահողների փոխմշակութեան օգուտնե-
րը (Միքայել Նաթանեան). — Գիւ-
ղատնտեսական գրադարան:

Գոռնաւն ամսաթերթի տարեկան
բաժնորդագիրն է 12 ֆր. Հասցէն՝
K. Médzadourian
53, rue Boulard PARIS (14)
«Գոռնաւն»ը ազատ մուտք ունի ա-
մէն երկրները:

ԲՆԱՇՐՁԱԿԱՆ ԻՐ ՆԵՐՇԵՆՈՒՄՆԵՐԸ
Մասն Բ. Գրեց Մ. Միւնստեան. փի-
լիպոսեան և Տիրանեան տպարան.
Տօքսպլերի Մէս, 1904. Այս վերնագ-
րով «Լոյս»ի խմբագրութեան հրա-
տարակուած և գրականութեան բարոյական
կարևոր խնդիրներով զբաղող տեա-
րակի Բ մասն է որ կը ծախուի 25
սէնթի: Ստանալու համար գիմել
«Լոյս»ի հրատարակիչ ընկերութեան
(23 Mass. Ave., Arlington Mass.,
U. S. A.):

MARCHE MÉCHITHAR pour Piano,
par P. Sinanian. Dédiée à la mémoire
du Grand Méchithar, fondateur des
Congrégations des Méchitharistes.
Դանիսմուրի համար ձայնագրուած
այս քայլերգի, որ գեղեցիկ լիզթի
վրայ տպագրուած է և իր առաջին և
ընդամենը զարգարուած է Մեծն Միսիթար
Աբբայի պատկերով, գինն է 1 ֆր. և
25 սէնթի: Ստանալու համար գիմել
Կ.պօլիս հեղինակին (Péra, rue Féridié,
92) և կամ վիէննա, Միսիթարեան
Միսիթարեան:

ԹԻԻՐԻՔԻԱԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սալոնիկէն կիմացունեն թէ Մակե-
դոնիաի քննիչ Հիլիփ փաշան հեռագ-
րեր է Մակեդոնիաի երեք նահանգա-
պետներին թէ սուլթանէն նոր հրա-
ման եկած է որ ունէ մարդ որ տինա-
միդի գործածութեամբ ոճիւր մը կը
գործէ, անմիջապէս անոր դատաստան
տեսնուի ու մահով պատժուի: Սուլ-
թանի այդ նոր խիստ հրաման հետե-
ւանքն եղած է Ռուսիաի ներքին գոր-
ծերի նախարար Բլէվէին տինամիդի
նուաճող մը սպաննուելուն, որի լուրն
առածին պէս սարսափահար եղեր է
սուլթանը: Կ.պօլիս լրագրիւրներին ար-
գելուեցաւ այդ լուր հրատարակել և
այն թիւրքիացիներ որոնք Կ.պօլիսի
թերթերը միայն կը կարդան, այնպէս
պիտի հաւատան թէ Բլէվէն բնական
մահով մեռեր է որովհետեւ թիւրք
զբաղնութիւնը Բլէվէին մահն այդ-
կերպ միայն հրատարակել արտօնեց:

— Մակեդոնիաէն կիմացունեն որ
Քուլմանովաի մէջ Ալպանիացի մը աւա-
տրիացի սպայի մը վրայ յարձակեցաւ
սպաննելու համար: Այս դէպքը գուցէ
թիւրք կառավարութեան կողմէն սար-
քուած բան մ'էր եւրոպական դիւա-
նագիտութեան դէմ որ Մակեդոնիաի
մէջ բարենորոգումներ մտցունելովրայ
հսկելու պաշտօնով հոն զրկուած եւ
ընդամենը սպայների թիւն աւելցունել
կը պահանջէր վերջերս:

ԱՐՏԱՍՏՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Քօլէրան թէհրանի մէջ սաստիկ վի-
ճակ մը ստացած էր. կըսուի թէ օր
եղաւ որ մինչև 800 հոգի մեռան թէն

զգուշութեան համար քարանձինա
հաստատուեր է, բայց հոն փոխադ-
րուող հիւանդներն այն աստիճան ան-
խնամ և թշուառ վիճակի մը կենթար-
կուին որ մահն անխուսափելի կը դառ-
նայ: Ռուսիան արգելիւր է Պարսկաս-
տանի ցամաքային սահմանագլխէն
ճանրորդները մուտքը և վաճառքների
փոխադրութիւնը ռուսական հողին
վրայ: Բայց այդ զգուշութիւններին
հակառակ, քօլէրան որ Պարսկաստանի
մէջ իր սաստիկութիւն կորսնցուցած է
այժմ և կըսուի թէ մեռնողների օրա-
կան թիւը 30ի անգամ չհասնիր, ան-
կէ Ռուսաստան մտած է: Բլէվէնս.
պարկէն կը հեռագրեն թէ քօլէրաի
մի քանի դէպքեր պատահած են հոն
և տեղական իշխանութիւններն ստիպ-
ուեր են զանազան միջոցներ ձեռք
առնել անոր տարածման դէմ:

— Չինաստանի ռուսական դեսպա-
նատան առաջին քարտուղար Բուտա-
նովսքի Մատրասէն կալկաթա գնա-
ցած միջոցին, չոգեկաւքին մէջ ըն-
վովելով ինքզինք սպաննեց:

— Կըսուի թէ Ռուսիաի դատական
գործերի նախարար Տ. Մուրավիէվ
ներքին գործերի նախարար Նախակ-
ուելով յաջորդեւ է սպաննուած Բլէ-
վէին: Մուրավիէվն ալ ազատական
Ռուսներէն չէ, կը կարծուէր թէ Տ.
Վիդզէն կանցնի Բլէվէին տեղ:

— Ռուսիաի ցարուհին մանչ զաւակ
մը ծնաւ որի անունը Ալեքսի դրին:
Մինչև հիմա 4 աղջիկ միայն ունէր:
Մեծ ուրախութիւն պատճառած է
Ռուսներին, նոյն միջոցին ալ վրայ գա-
լով Բօրթ Արթիւրի նաւահանգստին
մէջ բանտարկուած ռուսական մար-
տանաւերին դուրս ելած ու փախած
լինելուն լուրը, թէ և, վերջին լուրերին
նայելով, շատ ուրախութիւն բան մը չէ
եղած այդ. ճարտական մարտանաւերն
անոնց վրայ յարձակելու, շատերն ըն-
կրկն կամ գերի բռնեց են, մնացածն
ալ ցիրուցան եղած են, այնպէս որ
դժուար թէ կարենան երթալ միանալ
Վլադիվոսթոքի ռուսական նաւատոր-
մին:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Արմէնիաի խմբագրատան մէջ
ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիր-
քերը որոնց առկա նշանակուած գի-
նքերն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկե-
լու փոստի ծախքը:

Ծրարները ապահովագրուած
(recommandé-registré) ստանալ ու-
ղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրա-
րի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ
ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

Արմէնիաի խմբագրատան մէջ ծա-
խու գտնուած գիրքերի մանրամաս
ցուցակը հրատարակուած է Արմէնիաի
17րդ շրջանի 38, 39 և 40 թիւերին
մէջ:

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի
տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիա-
պէս զրկել անոնց որոնք կը փափա-
քին մեր գրացուցակներ ունենալ,
եթէ գոնէ 50 սանթիմ զրկելով գիրք
ուզեն մեզնէ նախապէս այդ ուղղուած

գրքի ծրարին մէջ գրուելով կը զըր-
կուին գրացուցակներն ալ:
Ամեն երկրի փոստերը, քանի՜ սան-
թիմի համար ալ լինի, մանտաւը
փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար
Մարսելի մէջ:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ ԻՄ ՆԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ. ԿԵԱՆՔԷՆ ԱԻՆՈՒԱ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թե
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչա՞փ չարիք
ների պատճառ դարձած է և վերջ
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռք
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Գին 1 ֆրանք:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՉԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ԹԻՐՏԻՑ ԳՈՐԾՈՒԳԱԼԵԱՆ

1894

Պուլկարիաի անկախութեան հե-
րոսներէ մէկին, Չաքարիա Սթոյա-
նովի, որ իր ընդունակութեան շնոր-
հով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւ-
ղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզ-
հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յե-
ղափոխական գործիչ, խմբագրապետ
և վերջապէս ազատ Պուլկարիաի Ազ-
գային ժողովի նախագահ դառնալ
խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրու-
թիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի
տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուլկա-
րիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշ-
խատող պուլկար հայրենասէր յեղա-
փոխականների գործունէութեանը մա-
սին: Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղի-
նակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըփէի, և
թարգմանչին միջեւ եղած թղթակ-
ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգ-
մանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ
իր յառաջաբանի վերջ թէ «Չար-
մանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ըն-
թերցողների հետաքրքրութիւնը
չարժի պետական մարդ դարձած մի
գիւղացիի այս վաւերական պատմու-
թեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ
1 ֆրանկ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակու-
թեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը
լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար
1 ֆրանք է):

ԺԲ

ՀԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՑՇԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԳՐԱՐ ՈՏԱՆԱԿՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայր-
նասիրական ստանաւորներէ մի քանի
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւ-

րեւ նմոյշներ զանազան քաղաք-
մէջ և զանազան տպագրութիւն-
տակիւր երգերէն գրած ստանաւորներ
որոնք ժամանակին հրատարակուած
լինելով կորսուած են այժմ: Այն
քանի ստանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տը
պագրուած ազգային երգարաններ
մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւն
վաղուց արդէն արգելուած է, և Ասի
և Արմենիա լրագրիւրներին մէջ: Նմոյշներ
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տը
լած են նաեւ թէ այդ ստանաւորն
ինչ տպագրութիւններ տակ ներշ
շուելով գրուած են: Գին 15 սանթիմ

ՀԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր գիւ-
ղի լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէ-
ջ նշանակուած գիներով:

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՅԱՋԵՆՈՒԷՐ ՄԸ (Սպասա-
ն)

Բ. ՀԱՅ ԳԻԻՂԱՅԻ

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԵՆ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՏԱՍ

ԱՊՏԱՍ (Սպասա-
ն)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԴՆԵՐԸ —

Զ. ԳԱՄԱՌ ԳՈՐԾՈՒՄ — ԺՈՂՈՎՐԻՊԱՅ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԵՄ ԱՅՐԱԲԵՏԵԱՆԱՅՐԱՆ

ԼՈՒՆԵ (Սպասա-
ն)

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆԴԵՐ ՏԱԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՈՒՄ
(Սպասա-
ն)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՆԵՆ ԵՆ ԻՐԵՆՑ ԴԻՍ
ՏԻՆԵՐ (Թիւրքիաի Հայերին և իրենց

դուռի ազգերի վրայ վիճակագրական
և ցեղաբանական ամփոփ և հետ-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-

րուակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ ըն-
կալող այլ և այլ ազգերէ բնակչին

թիւն բաղդատական մէկ ցուցակ
ու կցուած է տետրակին վերջը): Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. ԱՐՄԷՆԻԱԻ ՏՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենի-
ա տորեշլանի թիւերը այժմ բոլոր-
վին ապաւած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Նոթուգալեանի գրած առաջնորդ-
յօղուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ուած են Յուդաբարի մէջ որ ութ-
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):

(1 ֆրանք): 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷՑ (Պուլկարիաի մէջ թիւրքեր
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-

ծելու համար): (15 սանթիմ), 20 սանթիմ

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի մէ-
ջ թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յունի
ինչպիսի միջոցների դիմած են իրեն
վրէժ լուծելու համար): (Գ. 15 սանթիմ)

20 սանթիմ

ՅՆՈՐԷՆ — ԻՄԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպագր. Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք

Գին 1 ֆրանք